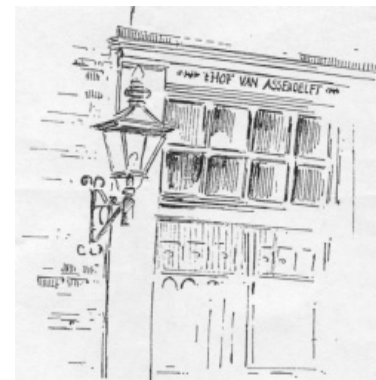

waterpompen met zwengel, een kleefmachine gebruikt in de tabaksindustrie, krambanden voor klompen, drie penningen: 100 jaar RABO, diverse medailles, kranten uit 1953 over de watersnood, een dienstbodekist, een verrekijker in etui, een katrol en een projector met een serie dia's over Numansdorp rond 1970.

Alle schenkers van de bovenstaande aanwinsten danken wij van harte.

R. van der Waal

BULLETIN 83

Augustus 2000

Contributie: minimaal fl. 15,- per persoon/jaar.

Postbank nummer: 38.70.852

Dagelijks bestuur:

Voorzitter: Mr. G. Schil-
peroort
Secretaris: P.J. Pot
Penningmeester: A.J. Dekker

Redactiecommissie:

Mr. G. Schilperoort
Mr. R. van der Waal

Layout:

C. Spruit

INHOUD

NIEUWS VAN DE REDACTIE.....	2
DOOPSGEZINDEN IN DE HOEKSCHEN WAARD	4
IN MEMORIAM DRS J.E. DE ROOY.....	5
HERINNERINGEN UIT DE BEGINTIJD VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHEN WAARD	9
VRIENDENDAG	11
NIEUWE VRIENDEN.....	12
WAT DE KRANTEN ZEGGEN	13
DE VRAGENRUBRIEK.....	18
WERKGROEP "DIALECTEN HOEKSCHEN WAARD".....	19
AANWINSTEN	23

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

In het vorige bulletin schreef ik dat tot de aandachtspunten van het beleidsplan van het Streekmuseum onder meer behoort: “de personele bezetting als onze conservator zijn functie neerlegt”.

Kort voordat de bulletins werden verzonden bereikte ons het volkomen onverwachte bericht dat de heer De Rooy was overleden.

We moeten nu verder zonder zijn inspirerende leiding en kennis van zaken.

Met dankbaarheid zien wij terug op het vele dat hij voor het Streekmuseum heeft betekend. Enkele persoonlijke herinneringen aan de heer De Rooy treft u aan in dit bulletin.

De heer B. Kolbach, voorzitter van het bestuur van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard, is benoemd tot waarnemend conservator.

De commissie die zich bezig houdt met de toekomst van het museum, heeft inmiddels een beleidsplan geproduceerd. In het beleidsplan worden een aantal nuttige voorzieningen voorgesteld die echter veel geld gaan kosten.

De nodige extra inkomsten zullen moeten worden gegenereerd uit subsidies, sponsoring en verhoogde entreegelden.

Surfers op het internet hebben ongetwijfeld de website van het Streekmuseum wel eens bekeken. Deze site is gemaakt en wordt bijgehouden door Piet en Willeke Molema-Smitshoek uit Zoetermeer, die daar veel tijd en zorg aan hebben besteed. Eigenlijk behoort zo’n site onder de verantwoordelijkheid van het stichtingsbestuur te vallen. Daarom zal het bestuur van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard opdracht geven tot het maken van een nieuwe internetsite, die er professioneel en aantrekkelijk uit gaat zien.

Het bestuur van de Vriendenkring heeft aangeboden de kosten die verbonden zijn aan het maken van de internetsite voor zijn rekening te nemen.

De site zal ongeveer dezelfde informatie verschaffen als de museumfolder nu. Daarnaast zal actuele informatie worden gegeven zodat in de toekomst via internet nagegaan kan worden op welke dagen de studiezaal gesloten is.

De vrienden dienen er ook nu al rekening mee te houden dat de studiezaal op de gebruikelijke openingstijden incidenteel niet beschikbaar kan zijn omdat de ruimte nodig is voor het ontvangen van groepen personen die een rondleiding krijgen.

Nu is het zo dat wanneer u er zeker van wilt zijn dat de fichescollectie kan worden ingezien, u vooraf beter even kunt bellen.

AANWINSTEN

Afen toe is er een periode, dat er ineens veel voorwerpen van een bepaalde soort in ontvangst genomen kunnen worden. In de afgelopen maanden betrof dat kleding. Een grote hoeveelheid kledingstukken en ander textiel werd door verschillende personen aan het museum afgestaan.

We beginnen daarom met de vermelding van deze aanwinsten: babykleding (onder andere gebreide borstrokjes, hemdjes, jurkjes), twee keuvelds, een rouwmuts, een zwart befstrikje, twee rouwspelden, kant, twee diensterschortjes, zakdoeken, jute met kruissteek en andere steken, gebreide proeflapjes, schmockwerk, merklapjes, naaimachine-oefenlapjes, manchetten, gebreide deken, blouse, kanten omslagdoek, gewone omslagdoek, schort met kant, geborduurd kleedje, borduurwerk op zakjes, diverse rouwkeuvelds, een kapje, twee lakens en kussenslopen, twee onderrokken, twee jasjes, drie hesjes, twee nachtpajonsen, een stropdas, een befje, drie keurszakjes en een lapje doorzichtige stof.

Zoals we gewoon zijn konden ook de andere collecties worden aangevuld. De collectie landbouwgereedschappen met de volgende voorwerpen: drie riekjes om suikerbieten te steken, twee graanmolens, een aardappelaanaarder, twee zakkennaalden, vijf strohaken, een polderhark, een roelat, een hoosbakje, een bietenmes en een tinnen spuit met houten pompstok om bomen te bespuiten.

Het overige gereedschap betrof één houtboor.

Aan kinderspeelgoed werd ontvangen: een pop met gebreid ondergoed en een tiental tollens.

Aan huishoudelijke voorwerpen werd ontvangen: een geëmailleerde pan, een likeurkastje, vier spiritusbranders, drie gehaktmolens, een Philips radio, een ovale gegalvaniseerde warmwaterkruik, twee fraaie kop en schotels uit het begin van de twintigste eeuw, één met een afbeelding van het raadhuis van Oud-Beijerland en één met een afbeelding van het weeshuis en de gereformeerde kerk van Oud-Beijerland, een kindermatras en een maasbal (om verstelwerk te kunnen mazen).

Een Statenbijbel met opschrift “Koorndijk 1804” werd toegevoegd aan de al in het museum aanwezige bijbels.

Tenslotte de “varia”: een sledekleed, een “peteroliekan”, een ansichtkaart van het zwembad Oostmolen, een identiteitsplaatje uit de tweede wereldoorlog, vier

As 't koekebakke is heb iederêen de pan nôôdig. = Je moet zelf zorgen dat je de nodige voorwerpen voorhanden hebt.

Azzie trouwt mojje drie stel klere hebbe: één an je bast, één in de kast en één die je wast.

't Kwam op as kakke. = Iets dat eerst moet gebeuren.

Van 't geve gaat de koe dôôd. = Een koe die meer geeft dan zij produceren kan, vermagert en gaat dood. Daarom zegt men dit ook als men overal aan geeft waarom wordt gevraagd.

W. Reedijk

Elders in dit bulletin vindt u informatie over de Vriendendag die dit jaar gehouden wordt op 30 september.

Ik zie ernaar uit u op die dag te mogen begroeten.

G. Schilperoort

OPROEP!!

Sinds 23 maart beseffen we meer dan ooit hoe belangrijk het voor ons museum is om op een grote trouwe groep vrijwilligers te kunnen rekenen.

Er wordt door veel vrienden al heel wat gepresteerd, maar “veel handen maken licht werk” en om het voor ieder een aangename tijdspassing te laten blijven streven we naar een nog groter aantal mensen. Iedereen kan dan uit de uiteenlopende werkzaamheden dât kiezen wat zijn of haar persoonlijke interesse heeft.

Om een hecht team te kunnen vormen denken we aan een gezellige avond waar alle oude en nieuwe vrijwilligers samen komen om de nieuwe opzet te bespreken. De datum is nog niet vastgesteld, maar we zullen uw opgave (bij het Streekmuseum) heel graag noteren op een (lange!) lijst.

DOOPSGEZINDEN IN DE HOEKSCHE WAARD

In 1999 is van mijn hand een boekje verschenen over de doopsgezinden (ook wel genaamd: (weder)dopers, menisten of mennonieten) op Voorne-Putten-Rozenburg. Een voor mij logisch vervolg was om ook onderzoek naar dit kerkgenootschap in de Hoeksche Waard te doen.

Doopsgezinden kenmerkten zich door de doop op belijdenis, nadruk op de scheiding kerk-staat, een afkeer van het militair bedrijf (incl. de burgerwacht) en het afleggen van de eed. Genealogisch zijn ze moeilijk omdat er dus geen geboortegegevens zijn en ze hun huwelijken vaak lieten bevestigen voor het gerecht.

In een tweetal genealogische publicaties over het geslacht De Jong(h) is aandacht besteed aan de doopsgezinden in de Hoeksche Waard*, maar minder bekend is dat er in de 17e en het begin van de 18e eeuw een drietal doopsgezinde gemeentes heeft bestaan in de Hoeksche Waard. Eén vermoedelijk in Nieuw-Beijerland en twee kleine gemeentes in Oud-Beijerland. De gemeentes in Oud-Beijerland behoorden tot de Vlaamse richting en tot de richting der Dantziger Oude Vlamingen. Deze laatste groep heeft het langst bestaan, maar is ca. 1750 verdwenen. De Dantzigers waren streng en conservatief in opvattingen (m.n. leefstijl).

Minder bekend is ook het grote dispuut dat in 1663 in Oud-Beijerland gehouden werd tussen doopsgezinde leiders en ds. Gerardus Aemilius van Oud-Beijerland. In mijn publicatie zal ik daar aandacht aan besteden.

Aan familienamen heb ik tot nu toe o.a. aangetroffen: **(van) Balen, van den Bergh, (de) Heyn, Hoogenboom, Hulstman, De Jong(h), de Loose(n), Reyna(e)rd, Schelhoek, Vijgh, van der Wael, We(e)da en van der Willigen.**

Wie kan mij nog aan meer namen van families helpen? Aanwijzingen kunnen zijn: het ontbreken van een doopdatum, een huwelijk voor het gerecht of het afleggen van een verklaring “op manne (of: vrouwe) waerheyt”.

Tot de indirecte aanwijzingen behoren bv. het hebben van veelvuldige contacten met bovengenoemde families.

Doop in de Hervormde Kerk op volwassen leeftijd duidt meestal ook op doopsgezinde afkomst.

Uw reacties zie ik graag tegemoet.

W. Stuve
Koninginnelaan 51
3223 XN Hellevoetsluis
Telefoon: 0181-323940

* zie o.a. Ons Voorgeslacht juni 1995, pag. 289-310

SPREEKWOORDEN EN GEZEGDEN IN HOEKSCHE WAARDS DIALECT (vervolg).

Das over de huize. = Dat is versleten. Dat is kapot.

Den haering over 't hôd zaaile. = Je kans voorbij laten gaan.

Wat hebbie d'r voor in je hôd? = Welke prijs wil je ervoor hebben?

Haessie-rippie. = Zo gauw mogelijk.

Haessie niet, zô hebbie niet. = Vlug besluiten anders ben je te laat.

Met hortjies en stôdjies wat doen. = Af en toe er iets aan doen.

Het hok ruim hebbe. = Niemand die je hindert.

Slecht hout dat van 't legge breekt. = Met niets doen loop je geen risico.

't Is daer een huishouwe van Keeaas. = Het is daar een raar huishouden.

Je mot van hôgen huize komme om dat te verbeter. = Practisch niemand kan dat overtreffen.

Je mô-maar wete waer 't haas legt. = Je moet maar weten wat de bedoeling is.

Gêen haer op m'n hôd datter over denkt. = In geen geval zal ik dat ooit doen.

't Staat as haer op ten hond. = Een gewas dat bijna te vol staat.

Je hebt het hart in je ziel niet. = Je mag het volstrekt niet doen.

Het haaïm hebbe. = Heimwee hebben.

Dat ken gêen haïn houwe. = Dat kan men zo niet volhouden.

Hôd over bol wat uitvoeren. = Zonder nadenken wat uitvoeren.

't Is gêen happie. = Het is geen aangename bezigheid.

Zô zwart as hooksie. = Hetzelfde als: “zo zwart as roet”.

Je zou er een jong van krije. = Een langdurig werkje.

't Scheel een jas met gisteren. = Het is niet zo koud als gisteren.

Kort voor de kar staan. = Driftig zijn.

Iemand op de kar zette. = Iemand kwaad maken of op stang jagen.

De kar tegenhouwe. = Ergens niet mee instemmen.

Hoe meer overhôn, hoe kwaaiër kôn. = Veel mogelijkheden veroorzaakt moeilijk beslissen. Ook wel: teveel gelijk willen doen.

Ze smeren 't an d'r kont. = Koeien die men teveel voert geven niet altijd meer melk, maar worden er vet van.

Wattie in z'n kop heb, hettie niet in z'n kont. = Een eigenwijs mens.

Daer veeg ik m'n kont mee of. = Daar trek ik mij niets van aan.

't Heppet voor z'n kont. = Gedane zaken nemen geen keer.

Zô bot as een kouter. (Kouter is een ploegijzer.). = Niet scherp. Ook: zeer vermoeid zijn.

Hij doe z'n aage kossie. = Hij werkt alleen voor zichzelf.

Hij zit as een kra op een kreng. = Hij is er snel bij als er wat te halen valt.

De kop tege de krib zette. = Koppig tegenwerken, dwarsliggen.

komme. En toen ze die opedee vong ze daer d'r aage kat, morsdôd netuurlijk, en voorzien van een mooi bruin korsie.

Vrouw Pieters hieuw altijd een gaat en ze doch op een keer: "as da' bêest nou is drachtig kon worde, dan kon 'k messchie een paor jonge gaatjies verkôpe zôdat er is wat extra's binnekomp". Maor, de kost gaot altijd voor de baot uit, en dus mos t'r voor dekgeld gespaord worde.

Toen dat een paor weke laeter voor mekaor was, riep ze de jonges en zee: "Hierzô, hier hebbie een gulde, neem de gaat mee nae Leen Okkers op 't zandpad en laet 'em dekke want die man die heb een goeien bok. En pas op dajje de gulde nie verlies want ik heb er maar één."

Jaop neep de gulde goed vast in z'n hand en 'et touw van de gaat ôk, en zô ginge ze messen drieë op pad nae de goeien bok.

Nou was 'et zô gelege dassen onderweg langs 'et snoepwinkeltie van Kee Vervelde kwamme. En dat zô'n raom met uitgestald lekkers een grôte antrekkingskracht heb op twêe rakkers met een gulde das vanself. En jao hoor, ze konnen d'r niks an doen, ze krege zô'n trek, voor dan ze 't wisse han ze allebaai een end drop gekocht, en een gelukstoffee en nog een tôverbal waer ze omdebeurt op zouë zuige.

"Joh, Jaop", zee Aorie met een volle mond, "we hen, voor een kwartie versnoept, en nou hemme nie genocht meer om voor den bok te betaole!"

"Oo, kom maor hoor", zee Jaop, "ik verzin wel wat amme bij Lene zijn."
Op 'et "fokstation" angeland gaf Jaop 'et touw van de gaat an Leen Okkers en zee: "Moeder vraeg of tajje hier voor drie kwarties indoet?"

Jao, dat waeren d'r een paor, die van vrouw Pieters, en ze hebbe nog wel meer uitgehaold. Maor dat momme dan de volgende keer maor is vertelle.

P. Liefwaard

IN MEMORIAM DRS J.E. DE ROOY

Het bestuur van de Vriendenkring heeft enkele mensen, die betrokken waren bij het ontstaan van het Streekmuseum, gevraagd om iets voor het Bulletin te schrijven over hun herinneringen aan de heer De Rooy. Hierna volgen de herinneringen van mevr. P. Verhoeven-de Jong, van drs. W. Blok en van mevr. A.P. Kooman – van Woerkom.

Met het onverwachte overlijden op 23 maart van dit jaar 2000 van de heer J. E. de Rooy, conservator van het Streekmuseum "Hof van Assendelft" te Heinenoord, heeft de "Hoeksche Waard" een groot verlies geleden.

Hoewel hij was geboren en getogen in Amsterdam, heeft hij zich met zijn gezin een vaste plaats in de Hoeksche Waard verworven.

Na de succesvolle tentoonstellingen op de zolder van de R.H.B.S. te Oud-Beijerland in 1956 en 1958, alwaar de heer De Rooy leraar aardrijkskunde was, werd aan hem gevraagd om te kijken naar een gebouw, waar een museum in zou kunnen worden gevestigd.

Na lang zoeken viel de keuze op het "Hof van Assendelft" wat door enkele gezinnen werd bewoond. Met hulp van de gemeente Heinenoord werd het gebouw aangekocht. Het was in verwaarloosde staat en er was veel geld nodig om het in- en uitwendig te restaureren.

Te onzen huize werd een vergadering belegd van mensen uit de gehele Hoeksche Waard, die enthousiast waren voor de plannen. Besloten werd om door te zetten; maar er was nog geen geld voor de restauratie. Diezelfde avond werd de Hoeksche Waard "in stukken verdeeld" en elke persoon kreeg de taak langs bedrijven en personen te gaan, met de vraag of zij daar geld voor wilden geven. Ook alle gemeenten werd gevraagd om per inwoner een dubbeltje of een kwartje te geven.

Deze financiële actie is geweldig geslaagd. Daarna kon de verbouwing werkelijk beginnen.

De heer De Rooy wist zijn leerlingen op de R.H.B.S. te stimuleren, zodanig dat zij elke zaterdag kwamen om te helpen met hakken en puin ruimen. Het was in december en bitter koud!

Tegenover het Hof van Assendelft woonde een mevrouw, die kwam koffie brengen en koek voor de verkleumde jongens. Dat heeft ze meer dan 25 jaar volgehouden! Ze verdiende de naam “Huisvoogdes” en kreeg de zilveren eremedaillon verbonden aan de orde van Oranje Nassau.

De heer De Rooy kreeg al eerder een onderscheiding voor zijn vele werk voor het museum, hij werd “ridder in de orde van Oranje Nassau”. Bij het 25-jarig bestaan van het museum kreeg de heer De Rooy de erepenning van de gemeente Binnenmaas (1993).

Bij de maandelijkse bijeenkomsten van de werkgroep “Dialecten in de Hoeksche Waard” was de heer De Rooy altijd aanwezig. Hij kon feilloos beoordelen of een woord dialect was

of Algemeen Nederlands.

Ook bij dit werk zullen we zijn medewerking als een pijnlijk gemis voelen. Wij leven mee met zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen. Zijn reis door dit leven is geëindigd. Helaas moesten wij afscheid van hem nemen.

Namens de werkgroep Dialecten in de Hoeksche Waard,
P. Verhoeven-de Jong
Drieëndertig jaar geleden ontmoetten wij elkaar.

Hij, drs. J.E. de Rooy, leraar aardrijkskunde aan de Rijks Hogere Burgerschool te Oud-Beijerland, en ik, de jeugdige leerling.

Jan de Rooy was echter veel meer dan mijn leraar. Hij was inspirator: hij stimuleerde, hij prikkelde en daagde uit. Vaak zonder woorden. Hij bood kansen. In mijn geval: om ervaring op te doen in museaal werk, in ‘zijn museum’. Want dat was en zal

WERKGROEP “DIALECTEN HOEKSCHÉ WAARD”

Aopestreke en kattedwaod.

Je hoor tegewoondig nogal is klaoge over de opgroeiende jeugd. Dan ze zôd onstrant zijn en zukke rotstreke uithaole en zôd. Maor azzie ‘t goed bekijk, mojje toegeve dat ‘t vroeger al net êênder was, want ondeugd en raore streke zijn ommers van alle tije.

Zôd hajje bij ôdons vrouw Pieters, een weduwe die twêê ankommende jonges had, waer ze gêen rêê onder kon houwe. Ze kommen een vaoder tekort, zeeê de mense dan, daerom zijn ‘t van die weerlanderse aope.

Vrouw Pieters had op te wurf een ouwe perebôôm staon, en op een dag waere d’r lieve zeuntjies daer met een paor buurjonges een raor spel an ‘t speule. Ze klomme omstebeurt den bôôm in, krope zôd ver as ze dosse naer ‘t end van een tak en liete d’r aage dan met een grôôte schrêeuw zôd maor nae benee valle op ‘et slik van de wurf.

Toen vrouw Pieters dat zag, vloog ze op t’r muile nae buite en riep: “Jonges, jonges! Mojje een ongeluk worre, stop is gauw met die wildechaaid, dat is toch gêen spellechie meer!” “Jaowoor moeder”, riep Jaop, den ouste, “das wêl een spellechie, en da’ gaot o zôd leuk, we speule: rotte peertie”.

Een andere keer op een winterdag kwamme de jonges thuis uit school, maor moeder was t’r niet. Zeker eve nae verdeur, bij de buuvrouw of zôd. Maor in de keuke stong ‘et fornuis lekker te brande. De deur van den ove hing ope geklapt nae benee, en zôd as dat wel meer gebeurde, de kat lag daerop te slaepe en z’n aage te koestere in de warmte.

“De poes had zeker last van de kou”, zee Aorie, de jongste, “wacht, ik zel ‘em is hellepe”. En glijk gaf tie een harden trap tege den ovedeur zôd dat die dichtvloog en glijk in ‘t slot zat. De kat zat opgeslote in de gloeienden ove, maor daer trokke die smeerlappe zich niks van an. “Nou ken die ‘t is goed hêet krijge”, zee ze terwijl ze maakte dassé wegwamme.

Toen vrouw Pieters een hortie laeter binnekam, kon ze eerst dat vreemde luchie dat in de keuke hing niet thuisbrenge, maar toen zag ze een sliertie stôôm uit den ovedeur

DE VRAGENRUBRIEK

Onlangs werd een reactie ontvangen op een vraag uit Bulletin nr. 72 van december 1996! U ziet, het kan het poosje duren, maar soms komt er dan ineens een antwoord.

433. In deze vraag werd geïnformeerd naar de doop- en overlijdensgegevens van Symon Geerlof van Roon uit Puttershoek. Hij werd aldaar gedoopt op 4-11-1676, als zoon van Geerlof Cornelisse van Roon en Swaantje Simons Boertje. De exacte overlijdensdatum van Symon is niet bekend, maar hij overleed ca. 1737.

De vragensteller heeft inmiddels een kopie van de uitvoerige gegevens ontvangen.

Ten aanzien van vraag 484 uit het Bulletin van april 2000 wordt momenteel nog verder onderzoek gedaan. Zodra hier conclusies uit getrokken kunnen worden, zal de vragensteller hiervan op de hoogte worden gesteld.

De andere vragen hebben helaas geen reacties opgeleverd.

En dan kijkt u nu natuurlijk uit naar nieuwe vragen! Maar, helaas moet ik u melden: er liggen geen nieuwe problemen meer te wachten op publicatie. En dat is voor het eerst sinds de vragenrubriek ruim twintig jaar geleden begon. U wordt daarom van harte uitgenodigd om al die genealogische vragen waar u nog nooit een antwoord op heeft gevonden nu in te sturen naar de vragenrubriek. Het gaat trouwens niet uitsluitend om genealogische problemen, maar ook andere vragen die betrekking hebben op de geschiedenis van de Hoeksche Waard mogen worden ingestuurd.

Let u erop dat u een postzegel voor antwoord bijsluit!

Nog meer ongebruikelijk nieuws: de Vragenrubriek gaat over in andere handen. Na tien jaar heeft ondergetekende de werkzaamheden overgedragen aan een nieuwe vrijwilliger. Voortaan dient u vragen en antwoorden te sturen naar:

P.W. van Hulst
Ruigoord 133
3079 XP Rotterdam
p.w.van.hulst@planet.nl

Laten we er met elkaar voor zorgen dat deze rubriek nog jaren zal blijven bestaan.

A. Mol

het Streekmuseum Hoeksche Waard altijd blijven: zijn museum. Hij was de motor erachter. Zonder hem zou het museum nooit geworden zijn tot wat het was: een museum van formaat. En hij wist anderen te prikkelen hem daarbij te ondersteunen. Op een kruispunt in mijn leven, mijn eindexamentijd middelbare school, toen ik bovendien maandenlang gast in zijn gezin mocht zijn omdat mijn ouders naar Brabant waren verhuisd, debatteerde ik met hem over mijn studiekeuze. Ik weifelde tussen twee studies. Hij heeft nooit gezegd wat hij vond dat ik moest doen, maar het werd via de kunstgeschiedenis een keuze voor het museumvak. Hij maakte me dat duidelijk, maar liet me dat in het debat realiseren.

Hij had meer kwaliteiten: mr. Dick Müller, jarenlang voorzitter van het bestuur, noemde Jan de Rooy ooit bij verspreking niet “de conservator”, maar “de conversator”. Dat was wellicht een Freudiaanse verspreking, maar: Jan de Rooy was dat: conservator én conversator. Hij praatte historisch belangwekkende zaken los bij vele Hoeksche Waarders. Maar: in debat gaan met hem was altijd een strijd die je niet snel kon winnen. Later, toen we collega’s waren geworden, kregen we verschillen van inzicht over museale bedrijfsvoering. Maar het was: ‘zijn museum’, en ik wilde daar niet aan tornen.

Hij stimuleerde, prikkelde en daagde uit.

Jan de Rooy, leraar.

In de beste betekenissen.

Drs. Wim Blok

directeur Ned. Leder en Schoenen Museum Waalwijk

Kennismaking

Opgegroeid als stadskind, maar wèl met de nostalgische verhalen van beide mijn Ouders (geb. 1880) over hun heerlijke kindertijd op het dorp:

Vader in Nieuw-Beijerland in het gezin van ”Mijnheer Van Woerkom” - streng, serieus, leren, cultuur - en met diepe gevoelens van trouw jegens “De Vriendenclub” die tot ver na de lagere schooltijd, toen ze alle vijf voor verder leren van huis moesten, bestaan heeft.

Maar ook de durf-al verhalen van ‘schossie-trappen’ en wat er bij het Spui allemaal kon worden uitgehaald.

Moeder in Oud-Beijerland in het gezin van ‘Meester Laban’ - ook streng, maar een veel vrolijker leven in het gezin van 11 kinderen + kostjongens, met veel kattenkwaad thuis en in het dorp. Geen wonder dat ze bekend stonden als ‘het vee van Laban’. Het waren van die arcadische winteravondverhalen waar ik als kind van genoot. Het was evenzeer geschiedenis als Karel de Grote en Michiel de Ruyter, alleen: Vader had het meegemaakt.

De Grootouders heb ik niet gekend - ze leefden slechts in de verhalen.

1968: een klein berichtje in de N.R.C. dat het Streekmuseum Hoeksche Waard de Culturele Prijs van Zuid-Holland heeft gekregen. ‘Hé, Hoeksche Waard? Daar gaan we eens kijken als we toevallig in de buurt zijn’.

Dat gebeurde voorjaar 1969, na een dagje Middelburg weer op weg naar huis in Vught. Het was al laat - maar allé, we proberen het. Vijf voor half zes galmden de bel van het Hof van Assendelft door de gang. Groenendijk deed open en zei: ‘We zijn gesloten’. Jan de Rooy kwam er bij. Ik legde uit hoe het zat: een Vader vroeger, een Moeder vroeger, en ik nu in de buurt.

‘Kom maar’, zei Jan de Rooy. We raceten door het museum: de polderkamer, langs het speelgoed, de keuken, om het hoekje van de schuur, naar boven: de blauwe kamer, langs spoormandjes en gemeentespullen, door de notariskamer en nog verder omhoog: het dorpsplein met z’n bedrijfjes rondom en dan weer terug naar beneden. Het was 20 minuten later - de heren wilden duidelijk weg. Er was nauwelijks gelegenheid geweest wat te vertellen; ik luisterde trouwens amper: keek en keek en onderging de sfeer met alle zintuigen.

Nooit was ik in een huis geweest waar de muren me zó omarmd hadden.

In twintig minuten waren de verhalen van mijn Vader verlevendigd met kleurrijke illustraties.

Twintig minuten was ik thuis geweest bij mijn Grootouders.

‘Et in Arcadia ego’ - met dank aan Jan de Rooy

A.P. Kooman – van Woerkom

men over tekeningen beschikken, waaruit blijkt hoe de situatie geweest is. Vandaar, dat heel wat detailtekeningen ontstaan van dakconstructies, balkenverbindingen, steenzettingen etc. Nu men met de afbraak bezig is, blijkt eerst recht hoe zeer het gebouw door de tand des tijds aangetast is. Daksparren zijn verrot, evenals verschillende vloeren op de verdiepingen. Bijzonder jammer is ook, dat de fraaie geprofileerde raamomlijstingen op de bovenverdieping zijn aangetast. Gelukkig verkeren zij echter nog in een zodanige staat, dat zij goed als model kunnen dienen, bij de restauratie.

Thans blijkt ook, dat er in de loop der jaren - het gebouw stamt uit 1617 - heel wat in deze kasteel-boerderij is veranderd. Men kan dat zien aan het verloop der spanten, het metselwerk en ook aan de schoorstenen. Ramen zijn in de loop der jaren dichtgemaakt en verkleind tot sleuven, die kennelijk als schietgaten in roerige tijden hebben dienst gedaan.

De schoorsteen beneden voor blijkt later te zijn gebouwd, terwijl de schoorsteen beneden achter vroeger een schouw is geweest. In latere tijden is er een meer “moderne” schoorsteen van gemaakt, bij welke gelegenheid de oorspronkelijke wand van blauwe en witte tegels bepleisterd is. In dit vertrek is ook een lambrisering aangebracht, waarachter zich nog witte tegels bevinden. Kennelijk is dit vroeger een soort woonkeuken geweest. Het mooiste vertrek in het gebouw is ongetwijfeld de grote ruimte op de bovenverdieping, die dienst moet hebben gedaan als vergader- en feestzaal. In deze kamer bevinden zich oude originele kruisramen, er waren opgeklampte, mooi geprofileerde deuren, deze zijn reeds naar Arnhem overgebracht en er is een zwaar eikenhouten balkzoldering met moerbalken en fraai gesneden consoles. De balken in het gebouw zijn van eikenhout, het spantwerk en de vloeren merendeels van grenen. Er blijkt in de loop der jaren wel het een en ander te zijn vernieuwd aan het houtwerk.

Op de begane grond bestaan de vloeren uit rode tegels, al is over de vloer in het voorvertrek later een houten vloer gelegd. Het gebouw is opgetrokken in handvormsteen, die voor een groot deel in Arnhem weer gebruikt zal kunnen worden. Het is de bedoeling om naast dit gebouw met zijn veelzijdig grondplan de schuren die er vroeger bij behoord hebben op te trekken. De ouderen onder de lezers zullen zich wellicht herinneren, dat aan de Zuidzijde een stalling aan de kasteelboerderij was gebouwd, terwijl ten Westen van het gebouw en geheel los daarvan ook een schuur moet hebben gestaan. In Arnhem zal het complex in zijn geheel worden herbouwd, zodat de Oud-Beijerlanders, als zij nog eens in het Openluchtmuseum komen “Scheermansvliet” zullen kunnen bewonderen in een staat, waarin de meeste hunner het nimmer hebben gekend.”

P.J. Pot.

HERINNERINGEN UIT DE BEGINTIJD VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Voor het vervolg op de ontstaansgeschiedenis van ons museum kan ik een gedeelte aanhalen van een interview met de conservator.

“Een oproep aan de lezers in het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard was het begin. Dat leverde wat reacties op en zo gebeurde het, dat ik op woensdagmiddag op de fiets ons eiland doortrok om voorwerpen op te halen. Er was na de watersnood gelukkig veel waardevols overgebleven. Mijn eerste adres herinner ik me nog goed, in St. Antoniepolder. Bij de boerderij waar ik moest zijn hoorde ik iemand uit het donkere gat van de achterdeur vragen wat ik kwam doen. Ik zei dat ze bericht hadden gestuurd dat ze “iets” hadden aan te bieden. Als stadsjongen had ik geen idee wat een “bagge” was, maar dat bleek een mand met een deksel van zeildoek te zijn. Zo’n bagge werd meegenomen naar het land met daarin een jas en het stikkezakje met eten.

Het tweede adres was op het achterste deel van de Zinkweg bij de boerderij van Monster. Daar ontving ik een metalen stomp waar warm water in ging om de boter zacht te houden. Na nog op zolder en in de schuur rondgekeken te hebben, vertrok ik daar met twee volle fietstassen.

Inmiddels werd door jongens en meisjes de zolder van de HBS opgeknapt, terwijl op de Technische School boardschotten gemaakt werden om kamertjes te creëren. Zo konden we onze eerste expositie “Streekhistorie” inrichten.”

Deze werd, volgens de tentoonstellingscatalogus, op 24 september 1958 officieel geopend door de Hoogedelgestrenge heer mr. J. Klaasesz, Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, en duurde tot en met 15 oktober.

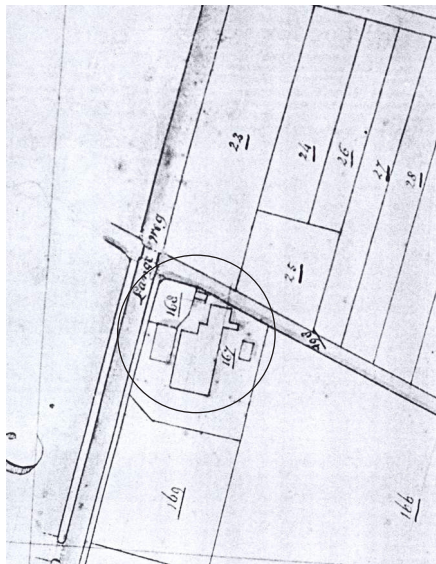
De HBS-zolder had de volgende globale indeling:

Afdeling I	Poppenverzameling van H.M. Koningin Juliana en maquette van de Hoeksche Waard door de heer C. Makkenze vervaardigd
Afdeling II	Attributen voor sneeuw- en ijsvermaak
Afdeling III	Voorwerpen van plaatselijke geschiedenis
Afdeling IV	Werktuigen en gereedschappen gebruikt voor ambacht en nijverheid
Afdeling V	In onbruik geraakte landbouwwerktuigen en gereedschappen
Afdeling VI	Behuizing ten plattelande 19 ^e eeuw

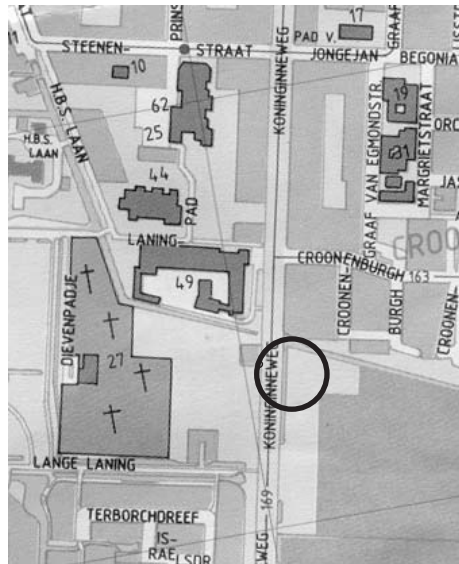
Een variant op de zegswijze is echter wel passend: “Zo verdwijnt Oud-Beijerlands roem!” De kap en een stuk van de voor- en de zijgevel zijn reeds verdwenen.

Het is jammer, dat er geen andere oplossing kan worden gevonden, maar het is niet anders en zij, die oog hebben voor de schoonheid van het bouwwerk, dat in de volksmond de naam “Scheermansvliet” kreeg, zullen verheugd zijn, dat het althans niet voorbeschikt is om in puin te vallen, maar dat het weer in zijn oude glorie zal herrijzen, zij het dan niet op zijn oude plaats.

Het slopen van “Scheermansvliet” is geen eenvoudig karwei. Het gaat er niet om het bouwwerk zo gauw mogelijk tegen de grond te krijgen, maar om het zo af te breken, dat het materiaal zoals stenen en hout, dat nog bruikbaar is, bij de wederopbouw weer kan worden gebruikt. Speciaal is dat het geval met de stenen en een aantal balken. De stenen worden in Arnhem gebikt, nadat ze hier uit het metselverband zijn weggenomen. Bij de verzending van de stenen moet men nauwkeurig te werk gaan, want stenen, die tot de schoorstenen hebben behoord mogen b.v. bij de wederopbouw niet in een buitenmuur worden verwerkt, want dat zou vanwege het roet zwarte plekken geven. De afbraak ligt in handen van personeel van het Rijksmuseum voor Volkskunde te Arnhem, mensen dus, die meer dit bijltje hebben gehakt. Het ligt voor de hand, dat er heel wat getekend moet worden voor het gebouw afgebroken zal zijn, want men wil de kasteel-boerderij weer in haar oorspronkelijke staat opbouwen. Omdat te kunnen moet

Situatie rond 1830

Huidige situatie

a	melkhok	d	slaap- woonkamer
b	magistraatkamer	e	keuken
c	woonkamer		

Afdeling VII kinderspeelgoed, sieraden, bijbels, onderwijsboekjes, voorwerpen van plaatselijke geschiedenis.

Heel bijzonder is dat onze trouwe medewerker de heer Annee Bos -u weet wel, met de complete streekgenealogie in zijn geheugen- als 12-jarige de tentoonstelling bezocht. Hij komt nog steeds op de fiets van Numansdorp naar Heinoord, maar dit bezoek was voor de schooljongen zijn eerste grote fietstocht. Vóór de opening had hij al enige keren spullen van zijn grootmoeder in Zuid-Beijerland naar het huis van rentmeester J. Verhoeven gebracht; wie zou gedacht hebben dat hij toen al meewerkte aan het creëren van zijn toekomstige functie.....

Isolde de Rooy

bomen de kasteelboerderij met haar hoge topgevels wisten oprijzen.

De zegswijze “zo vergaat ‘s-werelds roem”, is op dit zeventiende eeuwse bouwwerk niet van toepassing, want zoals men weet wordt het in het openluchtmuseum te Arnhem weer in zijn oorspronkelijke staat opgebouwd.

VRIENDENDAG

de rijkdom, die er reeds in het begin van de Gouden Eeuw nog geen driekwart eeuw na zijn bedijking, in de polder heerste?

Moet die getuigenis van wat ondernemingsgeest en noeste vlijt, voor ons verloren gaan? Heeft Arnhem daar meer recht op dan wij? Of zegt het de boeren van de Hoeksche Waard meer dan alle bezoekers van het Openluchtmuseum. Zegt het hun niet, dat het een schepping van een van hun voorvaderen is geweest? Zijn er al niet genoeg monumenten uit het verleden voor ons verloren gegaan? Waar is het huis gebleven, waar ons de diep vernederde weduwe van de Graaf van Egmond gewoond heeft, naast Vader Willem, de grote figuur uit het begin van de strijd voor de volksvrijheid. Maar de volledige restauratie van de oude hofstede van de Scheermansvliet zal anderhalve ton kosten en dat kan Oud-Beijerland niet opbrengen, argumenteert men. Aangenomen. Maar zal de opbouw en restauratie in Arnhem minder kosten? Eerder meer, want het vervoer daarheen komt er nog bij en dat kost alleen al vele honderden. Maar Arnhem heeft een bredere rug dan Oud-Beijerland. Al weer toegegeven. Maar zullen Rijk en Provincie ook in Arnhem niet moeten bijspringen? Waarom in Arnhem wel en in Oud-Beijerland niet? Moet alles, wat oud en eerbiedwaardig is, in één plaats geconcentreerd worden of is het verstandig, het over het hele land te verdelen? En staat de oude hofstede nu reeds niet op een doelmatige idyllisch plekje, vlak aan de waterkant, aan een brede drukke verkeersweg. Het ligt wat in de diepte, maar dat de weg geregeld zou worden opgehoogd, kon men bij het bouwen, ruim driehonderd jaar geleden, moeilijk voorzien. Moet die oude hofstede aan de Scheermansvliet voor ons verloren gaan? Is er dan niemand, wiens overtuigend woord voor ons uitkomst geven kan. Een rentegevende restauratie valt niet aan te denken, hier niet, en in Arnhem, evenmin, maar als die restauratie onder toezicht van Monumentenzorg in dezelfde geest geschiedt als 14 jaar geleden het Dorpshuis ten deel gevallen is, dan is een waardig bewoner altijd te vinden of zal menig bureau het een uitkomst vinden, als het er in gevestigd kan worden.”

In september verschijnt het laatste bericht.

“Oud-Beijerland, september 1953.

ER WAS EENS .....EEN FRAAIE KASTEELBOERDERIJ IN OUD-BEIJERLAND.

En zo vergaat .....Oud-Beijerlands roem.

Dezer dagen is een begin gemaakt met de afbraak van de kasteel-boerderij “Scheermansvliet” aan de Langeweg te Oud-Beijerland, en als we drie maanden verder zijn, zal er van dit pittoreske bouwwerk, dat met zijn omgeving zulk een prachtig geheel vormde, niets meer te zien zijn.

Het zal vreemd zijn voor de Oud-Beijerlanders, die tot dusverre achter de hoge linde-

Het bestuur van de Vriendenkring is verheugd u te kunnen meedelen, dat het mogelijk is gebleken een gevarieerd programma samen te stellen voor de Vriendendag op zaterdag 30 september 2000.

Wij hopen u tussen 12.45 en 13.00 uur in het Streekmuseum te Heinenoord te ontvangen, waar de koffie/thee voor u klaar staat. Uiterlijk om 13.10 vertrekken de bussen naar Gouda, waar we een bezoek zullen brengen aan het Catharina Gasthuis, het voormalige stadsziekenhuis van de stad Gouda en de St. Janskerk met de wereldberoemde Goudse Glazen.

In het museum ‘het Catharina Gasthuis’ kunt u zich een beeld vormen van een stadsziekenhuis in vorige eeuwen. Zo zijn er onder meer diverse stijlkamers, een chirurgiskamer uit 1699 met antieke medische instrumenten, een antieke stadsapotheek, een gasthuiskeuken en een volledig ingerichte 18e eeuwse school te zien.

De St. Janskerk, het langste kerkgebouw van Nederland (123 meter), dateert in zijn huidige vorm uit het midden van de 16e eeuw. Een aantal gebrandschilderde ramen is in die tijd vervaardigd door de gebroeders Dirck en Wouter Crabeth.

(Uit de kerkrekeningen van de Hervormde gemeente Oud-Beijerland blijkt dat deze glazeniers ook ramen hebben geplaatst in de dorpskerk van dit Spuidorp, die helaas de tand des tijds niet hebben doorstaan).

Rond half vijf keren wij terug naar Heinenoord om vervolgens met eigen vervoer naar “De Vijf Schelpen” te Mijnsheerenland te gaan. Hier gebruiken wij het aperitief en de traditionele spek-met-peren-maaltijd of erwtensoep. Wanneer u geen eigen vervoer heeft zullen wij voor vervoer naar Mijnsheerenland zorgen.

Heeft u zin in dit uitstapje naar Gouda?

U kunt zich tot uiterlijk 16 september a.s. aanmelden voor deze dag door overmaking van fl.62,50 per persoon op girorekening 38.70.852 van de Stichting Vriendenkring v/h Streekmuseum Hoeksche Waard te Heinenoord. Uiteraard onder vermelding van het aantal personen en de menukeuze “spek-met-peren” of “erwtensoep”. Wij rekenen op uw komst.

Wilt u alleen deelnemen aan de bustocht naar Gouda, dan zijn de kosten fl.30,— per persoon en wilt u alleen aan de maaltijd (aanvang half zes) deelnemen, dan dient u fl.34,50 per persoon (+ menukeuze) over te maken. Introduce(e)s zijn zoals gewoonlijk hartelijk welkom.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Voor nadere inlichtingen kunt u contact op nemen met de heer A.J. Dekker, penningmeester, telefoon 0186-604652.

Het Bestuur

NIEUWE VRIENDEN

De hieronder genoemde personen zijn gedurende de afgelopen maanden toegetreden tot onze Vriendenkring. Via dit bulletin heten wij deze nieuwe vrienden/vriendinnen van harte welkom.

HW	149	P.H.A. van der Arend	Strijen
HW	798	L.A. Bodegom en	
HW	799	E. Bodegom-van Spronsen	Goudswaard
HW	419	M. Bons	Oud-Beijerland
HW	510	A.A. van Dinteren	Oud-Beijerland
L	846	L. van Driel	Rhenoi
L	024	A.J. Gennisse	Dordrecht
HW	077	drs. B.B.M. van der Hart	Oud-Beijerland
L	426	A. Kluit	Leiden
HW	622	M.J. Kimmel	Puttershoek
L	209	G.Th. Koopmans	Ridderkerk
L	713	W.A. van Leenen	Apeldoorn
L	336	M. Los en	
L	337	P.R. Los-Kloosterziel	De Meern
L	808	J.J. Mol, fam. stichting Van der Have	Kapelle
L	344	Robert Reedijk	Mississauga (Canada)
L	491	M.J. van Twist-de Graaf	Zwijndrecht
HW	710	C. in 't Veld	Heinenoord
L	194	G. Visser en	
L	195	J. Visser-van Dijk	Assen
L	330	G.J. Visscher en	
L	331	C. Visscher-van Steensel	Heerenveen
L	044	T. van der Vorm	Zoetermeer
L	819	K.J. Waleboer	Spijkenisse
L	059	Jasper P. van der Wulp	Rotterdam
L	796	M. Zwitter-Preesman	Pijnacker

In vele Hoeksche Waardse dorpen worden oude panden afgebroken om plaats te maken voor nieuwe woningen, bedrijfsgebouwen of moderne winkels. Helaas verdwijnen daardoor soms gezichtsbepalende of karakteristieke panden, die slechts door dorpsbewoners met een foto of ansichtkaart aan de vergetelheid kunnen worden onttrokken.

Aan de hand van letterlijk uit het Nieuwsblad overgenomen artikelen kijken we ditmaal terug naar de boerderij "Scheermansvliet", die uit het dorpsbeeld van Oud-Beijerland verdween, maar in het Openluchtmuseum te Arnhem is herbouwd en thans dienst doet als museumrestaurant.

"Oud-Beijerland, maart 1953.

SCHEERMANSVLIET NAAR HET OPENLUCHTMUSEUM.

De karakteristieke en pittoreske boerderij "Scheermansvliet", zal binnenkort uit het beeld van de Langeweg te Oud-Beijerland verdwijnen. Kort na de dood van de laatste bewoner van deze uit het begin van de zestiende eeuw stammende boerderij rees de vraag: wat zal er met dit historische gebouw gebeuren. Deze vraag heeft thans definitief haar antwoord gevonden. Scheermansvliet zal worden afgebroken, maar ook weer worden opgebouwd, n.l. in het Nederlandse Openluchtmuseum te Arnhem. Als de Oud-Beijerlanders in de toekomst nog iets van de oude glorie van dit gebouw willen zien zullen zij er voor naar Arnhem moeten reizen.

Het gebouw werd destijds van de heer G. Verhagen gekocht. De heer Hoogenboom verkocht de grond met de boerderij aan de N.V. J. de Koning Azn. en deze heeft contact gezocht met de directie van het rijksmuseum voor volkenkunde. Het is jammer, dat Oud-Beijerland dit monumentale gebouw gaat verliezen, maar het is daarnaast verheugend, dat het lot van Scheermansvliet niet een bouwval en uiteindelijk een puinhoop te worden, maar dat het gebouw elders in den lande in beter staat weer zal verrijzen."

In augustus van datzelfde jaar schrijft een verontruste krantenlezer het navolgende artikel:

"INGEZONDEN.

DE OUDE HOFSTEDEN AAN DE SCHEERMANSVLIET.

Het gerucht gaat, en het is meer dan een gerucht, dat de oude hofsteden van wijlen Verhagen, zal worden afgebroken en in het Openluchtmuseum te Arnhem opnieuw en dan geheel gerestaureerd zal worden opgebouwd! Hoe verergerd dat is voor het gebouw zelf, het kan mij niet bevredigen, integendeel.

Waarom moet Oud-Beijerland, eenmaal en ten dage nog het grootste, het mooiste en het rijkste dorp van de Hoeksche Waard, dit mooie bouwwerk uit het begin van de 17e eeuw, dus nog uit de eerste jaren van zijn opkomst missen? Getuigt het niet van